

splošne eksistence. Ta misel se zdi tembolj upravičena, če upoštevamo celotno stanje naših kulturnih, prosvetnih in znanstvenih aktivnosti. Ni treba posebej poudarjati, da je na večini teh področij že nekaj let odprtih precej nadvse pomembnih materialnih in organizacijskih vprašanj, ki so svojevrsten indikator odnosa družbe do kulture: še mnogo večje pozornosti pa je vredno dejstvo, da je velik del teh dejavnosti po svojem vsebinskem ustroju zaostal, nesodoben, družbeno neučinkovit ali malo pomemben, brez jasne teoretične opredeljenosti in z ozirom na sedanjo stopnjo našega družbenega razvoja neustrezen.

Vse to bi seveda lahko podrobneje opisala in prepričljivo dokazala le obsežna analiza, vendar pa najbrž ni pretirana misel, da opredeljuje danes našo kulturo v prvi vrsti izrazit notranji konflikt med realnimi sodobnimi potrebami in novimi pobudami na eni ter neustreznimi organizacijskimi oblikami, neučinkovitimi delovnimi metodami, tradicionalnimi pojmovanji in birokratsko ideologističnimi držami na drugi strani. In če zdaj še enkrat pogledamo na akte, navedene na začetku te glose, tedaj se po eni strani vsiljuje vtis, kakor da gre pri vsem tem tudi za neustrezno percepcijo in analizo tistih prvin, ki ustvarjajo v našem kulturnem in javnem življenju ravno to posebno konfliktno situacijo, po drugi strani pa se poraja prepričanje, ki pravi, da je eno najbolj akutnih vprašanj ravno v tem, kdaj bomo pravilno registrirali ta notranji konflikt, izmerili njegove razsežnosti in iznašli sredstva za njegovo plodno in socialno zares smiselno razreševanje.

Dušan Pirjevec

NE MONOLOG, MARVEČ DIALOG. Sklep DZS, zaradi katerega je prenehala izhajati revija *Perspektive*, ena izmed maloštevilnih slovenskih literarnih in publicističnih revij, ne more vzpodbujati ustvarjalnega polemičnega dialoga o literarnih, idejnih in kulturnopolitičnih problemih našega časa in sodobne družbe, ki nam je v sedanjih razmerah nadvse potreben. Tak polemični dialog pa vsekakor ne more zajeti vprašanja usode ene same revije ali celo posameznih literarnih idejnih in kritičnih stališč, zakaj taka usmeritev kritičnih in polemičnih razgovorov bi navsezadnje pripeljala do uveljavljanja enostranskih odločitev in sodb, ali pa celo do apriorističnega priseganja na neargumentirane misli, sklepe in odločitve. Pravica do kritičnih sodb ne more biti omejena ali dodeljena, ta pravica eksistira ali pa je ni. In z njo vred je zvezana tudi pravica do dvoma in zmote. Za ustvarjalni potek dialoga pa je potrebna vsestranska strpnost. Če je bilo mogoče ugotoviti v posameznih stališčih v *Perspektivah* obilo apodiktčnih nestrpnosti (ocene slovenskih literarnih in umetniških pojavov, kulturnopolitične in moralne problematike slovenske kulturne inteligence, vrednotenje posameznih obdobj in idejnih tokov v preteklosti in sodobnosti), potem smemo reči, da se je ta nestrpnost izrazila in potrdila tudi v ukrepih proti *Perspektivam* in se končno do kraja zbanalizirala ob dogodkih v Viteški dvorani Križank, se pravi ob teoriji avtentičnega gledališča in ob pojmovanju te avtentičnosti. Zelo jasno pa je, da v tako zaostrenih apriorističnih odnosih in sodbah ni mogoče voditi dialoga o problemih, ki so značilni in bistveni za naš čas in naše razmere. Zakaj v vzdušju prenapetega povečevanja vrednosti ali nevrednosti, zmotnosti ali opravičenosti posameznih opredelitev, nazorov in idej, bodo ostali ob strani vsi poglobitvi historični, idejni in moralni problemi moderne družbe in družbenih previranj

v zadnjih petdesetih ali šestdesetih letih. Problemi sodobne državne organizacije, birokracije, tehnokracije, osiromašnja človeka in njegove osebne in družbene eksistence, moralne deformacije socialistične družbe, ali vsaj razvojne poti v socializem, ki je s stalinizmom dosegla svoj vrh — vse to so problemi, ki bi morali stati v središču pozornosti ustvarjalnega dialoga. Zdi se, da je v omenjenih pojavih nakopičenih toliko usodnih in idejnih problemov, da jih nikakor ne moremo rešiti ali vsaj razreševati z znanstveno in miselno dvomljivimi gesli, trditvami ali prenapetimi deklaracijami. Kar manjka v našem kulturnopolitičnem življenju, je tedaj vsestransko tehtanje kritičnih stališč, nazorov in izpovedi. Manjka nam diferenciacija, ki bi potekala nazorsko in ne skupinsko, zaradi česar bi bil seveda značaj takega procesa izredno globok in pomemben. Manjka nam dialog, v katerem bi nosilci in oblikovalci mnenj spoštovali drug drugega in skupaj, čeprav različno, reševali skupne probleme. To reševanje pa združuje v enotnem procesu tako praktično dejavnost posameznika, kakor tudi njegovo miselno in idejno analizo. Le z ustvarjalnostjo idejnega dialoga je mogoče preseči vse neresnične ali izmišljene polarizacije in dileme, obenem pa se izogniti tudi prestižnim spopadom, ki ustvarjajo gluhe in prazne situacije. Kolikor gre za znanstvene in idejne analize pozitivnih in negativnih pojavov v družbi, pa relativna avtonomnost kulture in umetnosti lahko samo v pozitivnem smislu vzpodbuja in vpliva na oblikovanje kritične zavesti. Zdi se, da je to pot, ki nas bo obvarovala usihanja in zagotovila rodovitno ustvarjanje. Predpogoj za ta korak pa je strpnost. Ta edino zmore preprečiti jalove razmere in apriorizem in vzpodbuditi vse tiste, ki ne želijo preiskati svoje in družbene resničnosti v izoliranih samogovorih, marveč v javnem polemičnem dialogu.

Bojan Štih

ODGOVOR

Sem mislil, da si Bor.
zdaj vidim, da si le Pribor.

Prepirjevec

EPIGRAMI

»KMETIJCEM

Če kdo s kmetijstvom nima sreče,
se v topli gredi za strašilo sleče.

KULTURNIK

Surovi kulturi od nekdanj gorak
je danes od kuhane čisto mehak.

SLOVENSKI PEN KLUB

Spopada s poljsko se cenzuro,
doma pa modro zaustavi uro.

NAMEN POSVEČUJE SREDSTVO

Vse, česar niso bile krive žive,
so zakrivile mrtve Perspektive.

Niko Grafenauer